

Nr. ieșire 1711 din 18.10.2021

**În atenția Instituțiilor publice de expertiză judiciară,
Birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară
(conform listei)**
Pentru informare: Ministerul Justiției

În calitate de instituție coordonatoare a practicii în domeniul expertizei judiciare, prevedere stipulată de art. 65, alin. (3) al Legii 68 din 14.04.2021 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, Centrul Național de Expertize Judiciare, are onoarea să Vă salute și să intervenă cu un mesaj de informare și recomandări, drept urmare a desfașurării ședințelor de lucru ale Comisiei de Calificare și Evaluare a Experților Judiciari (în continuare CCEEJ) pe parcursul primei jumătăți a lunii octombrie 2021.

Anul curent, în luna octombrie au fost desfașurate mai multe ședințe ale CCEEJ ordinare, cât și extraordinare (detalii puteți afla din rapoartele subdiviziunii respective a MJ), în virtutea faptului, că am avut restricții legate de situația pandemică atestată în lume. În cadrul acestor ședințe s-au prezentat candidați atât pentru calificare, cât și evaluare ordinară a performanțelor în specialitățile de expertiză judiciară solicitate, conform Nomenclatorului expertizelor judiciare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.195 din 24.03.2017.

Experți judiciari din instituțiile publice, BIEJ/BAEJ, precum și personalități din mediul academic, în special din cadrul categoriei de Histologie, Citologie și Embriologie a USMF "Nicolae Testimițanu", au fost antrenați în calitate de membri a CCEEJ, aducându-și aportul personal la dezvoltarea domeniului de expertiză judiciară în țara noastră. În legătură cu acest fapt, le aducem mulțumiri pentru munca depusă și deschiderea de colaborare.

Marea majoritate a candidaților atât la calificare, cât și la evaluare s-au prezentat destul de bine și chiar excelent, dând dovadă de cunoștințe profunde și performanțe înalte în specialitățile evaluate, punând la dispoziția CCEEJ dosare impunătoare, completate cu cele mai reprezentative lucrări, inclusiv științifice. Respectiv, acești candidați au fost apreciați de către membrii CCEEJ la nivelul cel mai înalt.

În același timp, urmare a desfașurării examenelor, au fost stabilite mai multe probleme, legate de nivelul și calitatea cunoștințelor teoretice și abilităților practice pe care le dovedesc candidații în fața membrilor CCEEJ, cât și de nivelul de pregătire a dosarelor candidaților. Mai mult, unii candidați denotă cunoștințe teoretice suficiente în specialitățile solicitate de expertiză judiciară, însă o impotență de aplicare a lor în practică (fapt dovedit de calitatea conținutului rapoartelor de expertiză judiciară și răspunsurilor verbale date de candidați). În special, membrii CCEEJ, manifestă îngrijorare cu referire la calitatea joasă a rapoartelor de expertiză judiciară prezentate de către candidați, în cazul calificărilor și evaluărilor (specialitățile 15.01-15.03,

26.03), a cunoștințelor de care dău dovadă unii candidați, atât în materie de expertiză judiciară, legislație cât și în specialitățile de bază.

Lucrurile date indică la probleme în organizarea activității de stagiere, competența conducătorilor de stagiu, dar și unele prevederi normative inter-institutionale, care restrâng experții judiciari în activitatea de expunere a examinărilor făcute în cadrul desfășurării expertizei, ceea ce în opinia membrilor Comisiei este inadmisibil. Mai mult, practicile internaționale la fel promovează principiul independenței expertului judiciar, precum este prevăzut în art. 7 al Legii 68/2016, de oricine, inclusiv de careva prevederi din actele instituționale, în cazul când acestea ating într-un mod sau altul independența expertului de a proceda în conformitate cu intima convingere. Independența expertului judiciar în activitatea de cercetare fiind punctată clar în sensul liberei alegerii a metodelor de examinare (impuse necesar de metodica și nivelul științific individual și general acceptat) și elucidarea lor și a argumentării concluziilor formulate în cadrul raportului, avându-se în vedere gradul de responsabilitate personală pentru concluziile formulate, astfel încât să fie accesibil pentru toți participanții la proces, fără a necesita posedarea de către ultimii a cunoștințelor speciale.

Comisia a stabilit anumite carențe în organizarea activității de expertiză judiciară în unele instituții, consecință a faptului că experții judiciari **nu activează în conformitate cu statutul prevăzut de legislație**. Aceștea se prezintă la CCEEJ în calitate de expert judiciar, în rest ei exercită rolul de „examinatori” care cercetează „cu ochii închiși” materialul prezentat (fără actul ordonator) de către colegii lor – experți judiciari, cărora le și eliberează rezultatele investigațiilor, fără a-și exercita atribuțiile de expert judiciar în conformitate cu prevederile legale. Or, acești experți judiciari, înregistrați în Registrul de stat al experților judiciari, în conformitate cu bazele preprocesuale și teoretice ale expertizei judiciare, urmeză a fi antrenați în efectuarea expertizelor judiciare, în condițiile art.147, alin. (2), CPP al RM:

- *În baza totalității datelor constatație în cadrul expertizei judiciare complexe, experții întocmesc un singur raport de expertiză judiciară, în care se indică cercetările efectuate de fiecare expert, volumul acestora, numele, prenumele experților care au formulat răspunsuri la întrebări și concluziile la care s-a ajuns;* -

dar nici de cum să fie copiate rezultatele cercetărilor/analizelor în rapoartele altor experți judiciari. Dacă ne referim la practica internațională, dar și a țării noastre, de foarte mult timp este stabilită necesitatea utilizării în procesul judiciar a cunoștințelor integrate. Una din aceste forme, legiuitorul a și prevăzut-o în Codul de procedură penală și Legea 68/2016, ca expertiză complexă, care nefiind aplicată în modul cuvenit, reduce esențial calitatea serviciilor de expertiză judecătorie furnizate organului judiciar. O atare abordare organizațională, în opinia membrilor CCEEJ este destul de gravă și se recomandă luarea măsurilor de urgență de către factorii de decizie întru evitarea consecințelor negative de ordin juridic, ce au impact direct asupra întreg procesul de realizare a justiției în stat.

Dacă e să ne referim la calitatea dosarelor, menționăm o atitudine irresponsabilă din partea candidaților, reieșind din cazurile de prezentare a dosarelor cu documente nesemante, depășite, ori cu conținut diferit și cu aceleași date de identificare, cât și invers. În situațiile date, în etapa de examinare preliminară, comisia respinge dosarele, iar când aceste neajunsuri se atestă deja la evaluarea probei orale (la calificare), ele nu pot fi apreciate și candidatul rămâne fără nota de promovare a examenului.

CCEEJ a stabilit și faptul, că în instituțiile de expertiză judiciară **nu se respectă** condițiile efectuării stagiuului profesional de către expertul stagiar, aprobate prin ordinul comun Nr. OCMJ 954/2017. Acest lucru face imposibilă evaluarea candidatului de către Comisie, întrucât membrii CCEEJ nu pot aprecia pe cât de complet a fost programul de stagiu, s-au cuprins toate aspectele specialității respective, etc.

În conformitate cu prevederile legislative în vigoare (art. art. 17, 18, 43 Legea 68/2016; OC MJ nr. 954/2017 pct. 20; OC MJ nr. 444, pct. 9), responsabilitatea pentru calitatea ambelor activități (efectuarea stagiuului și organizarea activității de efectuare a expertizelor judiciare, inclusiv solicitarea evaluării) revine conducătorilor instituțiilor de expertiză.

În contextul celor menționate, nu vom exemplifica, după parțica anilor precedenți, doar notificăm, că mulți candidați la calificare și evaluare se prezintă cu cunoștințe slabe în materie de teorie a expertizei judiciare, în special aspecte privind examinarea prealabilă a obiectelor expertizei, aplicarea fotografiei judiciare, cât și denotă lacune serioase în partea de expunere a mersului cercetărilor și aprecierea rezultatelor obținute, încât să fie foarte clară și convingătoare calea pe care expertul judiciar a ajuns la concluzia formulată în raportul său. Se atestă depășirea competențelor expertiale în rapoartele de expertiză judiciară de lucru, cu privire la care experții judiciari evaluați nici nu înțeleg despre ce este vorba (15.01, 15.02), etc.

De notat, că CCEEJ nu are drept scop stabilirea faptului, dacă candidații posedă cunoștințe profesionale, care înseamnă - medicină legală, dar, dacă posedă cunoștințe speciale în domeniul specialității de expertiză judiciară, adică, abilitățile lor de a utiliza cunoștințele profesionale de bază pentru depistarea, fixarea, ridicarea și examinarea urmelor și mijloacelor materiale de probe, interpretarea expertală a acestora - fapte, pe care candidații nu le dovedesc în rapoartele lor, astfel, acestea fiind lipsite de trasibilitate.

Totodată, în cadrul ședințelor Consiliilor metodico-științifice organizate în virtutea atribuțiilor sale legale de către CNEJ, în scopul acordării ajutorului metodnic și practic experților judiciari, conducătorii instituțiilor nu se prezintă tendonțios, tergiversând realizarea oricărui solicitări cu referire la pregătirea ședințelor, prezentarea programelor de stagiu pentru aprobare (OCMJ 954/2017, capit. II p.13, OCM MJ 444/2017), etc.

Mai mult, în scopul acordării ajutorului metodnic și practic experților judiciari, CNEJ a propus petrecerea în cadrul său a stagiuului în specialitățile 15.01 și 15.02. Propunerea însă, până la moment a rămas fără soluționare.

De rând cu cele menționate, atenționăm și faptul, că lipsa planșelor (sau planșele incomplete) în rapoartele de expertize medico-legale și lipsa părții analitice (de apreciere) argumentate complet, scade mult din calitatea probatorie a acestora. Argumentarea incompletă ori superficială a conluziilor, în care nu se reflectă întreg procesul operațiunilor de gândire cognitivă a expertului la efectuarea expertizelor, face imposibilă aprecierea cunoștințelor acestuia (*care se apreciază de către recenzent, nefiind clar după care criterii, dar după ultimul exemplu, de către angajații categrei de specialitate de la instituția superioară de învățământ de profil*), dar și verificarea și aprecierea raportului de către ordonator, acesta din urmă având un rol important ca componentă a procesului de dovedire realizat de procesualiști (literatura științifică specială „Expertiza medico-legală”, 2014). Necesitatea includerii în conținutul raportului de expertiză a acestei părți (apreciere) a fost dovedită de învățați pe plan mondial și s-a materializat prin prevederile legale ale actelor procesuale (speciale) în marea majoritate a țărilor (inclusiv și

cu alt sistem de drept, ex. anglo-saxon, materialele ENFSI, septembrie 2019, a conferinței științifice internaționale a experților judiciari din Erevan, 2019 - cu participarea experților judiciari din domeniul medicinei legale).

În cazul ţării noastre, foarte clar este expusă această necesitate în art. 37, alin. (3), lit. e) și h) a Legii 68/2016, care din păcate, în cazul rapoartelor medico-legale nu se respectă în fiecare caz de perfectare.

Notăm o situație foarte regretabilă cu referire la cunoașterea slabă a prevederilor normative ce reglementează activitatea de formare și procedurile de calificare și evaluare a performanțelor experților judiciari, atestată atât la candidați, cât și la unii factori de decizie din cadrul IPEJ, inclusiv cu calitatea de membri ai CCEEJ. Deseori candidații nu au capacitatea să înțeleagă sensul mesajelor adresate dumnealor cu referire la procesul de organizare a lucrului CCEEJ. Necunoscând prevederile legale, candidații purced la acțiuni neadecvate, în rezultat creând dificultăți secretarului și Comisiei, care și aşa au de executat o muncă enormă, datorită atitudinii neglijente manifestate de către instituții și candidați față de prezentarea dosarelor la CCEEJ.

Cel mai regezabil este faptul, că materialele se prezintă doar în ajunul începerii lucrărilor CCEEJ, în număr mare, secretarul fiind în imposibilitate să examineze efectiv conținutul dosarelor.

La fel, lucrurile se complică odată cu depunerea a fel de fel de pretenții și recomandări cu referire la formarea CCEEJ în timpul demarării lucrărilor acesteea, interpretând după bunul plac prevederile legale, etc. De notat, că candidații la evaluare au timp pentru pregătire – 5 ani, iar cei la calificare – toată perioada stagiu și dacă ar manifesta o atitudine corespunzătoare față de acest proces, ar asigura o calitate înaltă a materialelor prezentate și ar putea fi evitate orice probleme legate de aceasta.

Cele menționate, în opinia CNEJ și a majorității din membrii CCEEJ, trezește îngrijorare majoră, prezintând un risc sporit asupra întregului proces de înfaptuire a justiției în țară, mai cu seamă, atunci, când raportul expertului judiciar, din punct de vedere juridic este susceptibil să influențeze în mod decisiv aprecierea instanței asupra faptelor, iar acesta (raportul de expertiză) nu demonstrează concluziile formulate și nu este corect din punct de vedere formal (procesual) și nici științific (metodic).

Având în vedere cele menționate în textul de mai sus, suntem profund convinși, că astfel de „competențe”, demonstate de unii candidați, deși sunt admisibile pentru profesiile în care dețin diplome de studii superioare, nu corespund celor de expert judiciar în aceste specialități. Or, anume expertul judiciar este acela, care oferă lămuriri asupra chestiunilor științifice, tehnice, care sunt indispensabile soluționării litigiului și pe care judecătorul își va întemeia hotărârea.

În concluzie, indicând la relatările ce rezultă din jurisprudența CtEDO. „... impactul pe care efectuarea unei expertize îl poate avea asupra obiectului cauzei, atât în materie civilă, cât și în materie penală, precum și răspunderea care incumbă în egală măsură în ambele materii statului și, în particular, autorităților judiciare care au sau ar trebui să aibă controlul desfășurării cauzei. Principiile egalității armelor și al respectării dreptului la apărare se interpătrund, eventualul dezechilibru care ar putea rezulta în cadrul unei proceduri din cauza modului de efectuare a unei expertize poate impiedica asupra caracterului echitabil și fondat angajarea răspunderii internaționale a statului.”, CCEEJ și CNEJ intervine cu recomandări în

sensul îmbunătățirii situației create pe segmentul formării inițiale și continue a experților judiciari:

1. Conducătorilor instituțiilor publice de expertiză judiciară de a revedea atitudinea către procesul de formare atât inițială, cât și continua a experților judiciari;
2. Respectarea strictă a prevederilor legale, ce reglementează activitatea de formare a experților judiciari;
3. Atitudine obiectivă și responsabilă la întocmirea recenziilor la proiecte/rapoarte de expertiză judiciară, prezentate la Consiliul Metodico-Științific CNEJ și prezentarea pentru confirmare a recenziilor inclusiv a rapoartelor de expertiză recenzate;
4. Instruirea și evaluarea sistemică instituțională a angajaților în materie de specialitate de expertiză judiciară (nu doar profesională în sensul celei menționate în diplomă, după cum se face);
5. Revizuirea programelor de instruire (inițiale și continui), cu introducerea subiectelor cerute de CCEEJ (publicate pe pag. Web a MJ), ce vizează bazele teoretice ale expertizei judiciare și aprobarea lor la începutul stagiului la CMŞ CNEJ, după cum cere norma legală;
6. Participarea activă la ședințele CMŞ de pe lângă CNEJ (solicitări, înaintarea problemelor, propunerea de soluții, etc.) a factorilor de decizie ai instituțiilor de expertiză judiciară (din partea IGP participă activ doar șeful subdiviziunii de expertiză a DPF);
7. Perfectarea grijulie a dosarelor pentru evaluare și calificare (deplin, în conformitate cu prevederile normative, cu borderou, numerotare a paginilor, etc.) și prezentarea lor în terminii solicitați.

Cu respect,

Director, președinte al CCEEJ

Olga CATARAGA